

sobie sprawy przez jeźdźca, że sprawia koniowi pewien dyskomfort lub nawet ból, są powodem zachowań zwanych dawniej narowami. Zachowania te utrudniają użytkowanie lub stwarzają niebezpieczeństwo dla człowieka lub konia. Przykładami takich zachowań są:

- płoszenie się na widok pewnych przedmiotów lub w określonych sytuacjach;
- niespokojne stanie i gwałtowne ruszanie konia podczas wsiadania;
- trudność w złapaniu konia na wybiegu lub w boksie;
- agresywne zachowanie się wobec jeźdźca lub innych koni;
- trudności w zakładaniu ogłowia, wędzidla lub uprzęży;
- podrzucanie głową, potykanie się podczas jazdy;
- wspinanie się („stawanie dęba”), jako wyraz oporu lub strachu;
- branie wędzidla „na kiel” lub lejcy „pod ogon” i ponoszenie;
- wyrwanie nóg lub kopanie podczas kontroli kopyt;
- wrażliwość i gwałtowne reakcje podczas podciągania popręgu i czyszczenia;
- paniczny strach przed zabiegami weterynaryjnymi.

Istnieje obszerna literatura, typu poradnikowego, podająca źródło powstawania tego typu zachowań oraz propozycje sposobów postępowania dla ich usunięcia lub złagodzenia [12, 26].

Podsumowanie

Cechy zachowania się koni i interakcje między człowiekiem a koniem pełnią ważną rolę we wszystkich formach użytkowania, także w hodowli i chowie koni. Znajomość wszystkich form zachowania się i reakcji koni, a także prawidłowo ukształtowane interakcje między człowiekiem a koniem, oznaczają:

- ♦ bezpieczeństwo dla człowieka podczas kontaktu z koniem,
- ♦ efektywne użytkowanie koni,
- ♦ satysfakcję dla użytkownika/hodowcy konia,
- ♦ dobrostan koni.

Cechy zachowania się koni powinny stanowić ważne kryterium selekcyjne w ich hodowli, z uwagi na znaczący komponent dziedziczny i stosunkowo proste metody oceny.

Literatura: 1. Bachmann I., Audige L., Stauffacher M., 2003 – *Equine Vet. J.* 35, 2, 158-163. 2. Budzyński M., 1982 – *Przegląd Naukowej Literatury Zootechnicznej* 3, 13, XXVIII, 15-27. 3. Budzyński M., Sołtys L., Słomka Z., 1993 – *Annales UMCS, EE, XI*, 21, 149-156. 4. Diehl N.K., Egan B., Tozer P., 2002 – *Intensive Early Handling of Neonatal Foals: Mare-Foal Interactions. A Dorothy Russell Havemeyer Foundation Workshop Horse Behavior and Welfare*, 13-16 June 2002. <http://www3.vet.upenn.edu/labs/equinebehavior/hvnwkshp/hv02/diehl.htm> 5. Frazer A.F., 1992 – *The behaviour of the horse*. C.A.B. International, Wallingford. 6. Górecka A., Jezierski T., 2004 – *Prace i Materiały Zootechniczne* 62, 37-44. 7. Jezierski T., Jaworski Z., Górecka A., 1999 – *Appl. Anim. Behav. Sci.* 63, 1-11. 8. Jezierski T., Górecka A., 2000 – *Anim. Sci. Papers & Reports* 18, 1, 33-41. 9. Le Scolan N., Hausberger M., Wolff A., 1997 – *Behavioural Processes* 41, 257-266. 10. Mason G.J., 1991 – *Behavioural Processes* 25, 103-115. 11. McAfee L.M., Mills D.S., Cooper J.C., 2002 – *Appl. Anim. Behav. Sci.* 78, 159-173. 12. McCall J., McCall L., 1997 – *Horses Behaving Badly. Training Solutions for Problems Behaviors*. Half Halt Press, Inc. Boonsboro, USA. 13. McGreevy P.D., French N.P., Nicol C.J., 1995 – *Vet. Rec.* 137, 36-37. 14. Mills D.S., 1998 – *Equine Clinical Behaviour* 27, 10-13. 15. Mills D.S., Alston R.D., Rogers V., Longford T., 2002 – *Appl. Anim. Behav. Sci.* 78, 115-124. 16. Momozawa Y., Ono T., Sato F., Kikusui T., Takeuchi Y., Mori Y., Kusunoe R., 2003 – *Appl. Anim. Behav. Sci.* 84, 127-138. 17. Morris P.H., Gale A., Duffy K., 2002 – *Personality and Individual differences* 33, 67-81. 18. Nicel C.J., 1999 – *Equine Vet. J., Suppl.* 28, 20-25. 19. Seaman S.C., Davidson H.P.B., Waran N.K., 2002 – *Appl. Anim. Behav. Sci.* 78, 175-191. 20. Simpson B.S., 2003 – *Appl. Anim. Behav. Sci.* 78, 2-4, 303-317. 21. Visser E.K., van Reenen C.G., Hopster H., Schilder M.B.H., Knapp J.H., Barneveld A., Blokhuis H.J., 2001 – *Appl. Anim. Behav. Sci.* 74, 241-258. 22. Visser E.K., van Reenen C.G., van der Werf J.T.N., Schilder M.B.H., Knaap J.H., Barneveld A., Blokhuis H.J., 2002 – *Physiol. & Behav.* 76, 289-296. 23. Waters A.J., Nicol C.J., French N.P., 2002 – *Equine Vet. J.* 34, 6, 572-579. 24. Williams J.L., Friend T.H., Collins M.N., Toscano M.J., Sisto-Burt A., Nevill C.H., 2003 – *Equine Vet. J.* 35, 1, 127-132. 25. Winskill L.C., Waran N.K., Young R.J., 1995 – *Curr. Sci.* 69, 310-316. 26. Zeitler-Feicht M.H., 2004 – *Horse behaviour explained. Origins, treatment and prevention problems*. Manson Publishing Ltd. London.

Rozstrzygnięcie XXIII edycji Konkursu na najlepszą pracę magisterską z zakresu nauk zootechnicznych

Sąd Konkursowy w składzie: prof. dr hab. Józef Krzyżewski (przewodniczący), doc. Bronisław Borys, dr hab. Janusz Pająk, dr Leszek Mroczo, obradował 18 lipca 2006 r. Do Konkursu zgłoszono 50 prac magisterskich z 9 uczelni rolniczych. Najwięcej prac magisterskich – 11, wpłynęło z Akademii Rol-

niczej w Poznaniu, po 9 – z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, 6 – z Akademii Rolniczej w Lublinie, 5 – z Akademii Rolniczej w Szczecinie, 4 – z Akademii Podlaskiej w Siedlcach, 3 – z Akademii Rolniczej we Wrocławiu, 2 – z Akademii Rolniczej w Krakowie i 1 – z Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy. Wybrani przez Sąd Konkursowy recenzenci oceniali prace w 9 grupach tematycznych: genetyka (4 prace), chów i hodowla bydła (6 prac), chów i hodowla trzody chlewnej (6 prac), chów i hodowla koni (7 prac), chów i hodowla owiec i kóz (4 prace), chów i hodowla zwierząt futerkowych (6 prac), żywienie zwierząt i paszoznawstwo (5 prac), zwierzęta wolno żyjące (6 prac) oraz w grupie „inne” (6 prac). Zebrani podkreślili, że z roku na rok wzrasta liczba prac nadsyłanych na Konkurs, coraz wyższy jest także ich poziom, co pozwala na przyznanie wielu nagród w poszczególnych grupach tematycznych.

Po zapoznaniu się z recenzjami i dyskusji przyznano 8 nagród pierwszych, 15 drugich i 12 trzecich oraz 11 wyróżnień.

Genetyka

I nagroda – **mgr Aleksandra Gonera** – „Analiza występowania białka leptyny i receptora leptyny w zarodkach bydłych pozyskiwanych metodą *in vitro*”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr hab. Doroty Cieślak** w Katedrze Genetyki i Podstaw Hodowli Zwierząt AR w Poznaniu.

II nagroda – **mgr Anna Tereba-Kolen** – „Polimorfizm sekwencji mikrosatelitarnych u dwóch gatunków raków rodzimych: raka szlachetnego (*Astacus astacus*) i raka błotnego (*Astacus leptodactylus*). Praca wykonana pod kierunkiem **dr Joanny Gruszczyńskiej** w Katedrze Genetyki i Ogólnej Hodowli Zwierząt SGGW w Warszawie.

III nagroda – **mgr Magdalena Obarzanek-Fojt** – „Zaburzenia koniugacji chromosomów płci w spermatogenezie szczepów myszy wsobnych kongenicznych”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr inż. Jarosława Sosnowskiego** w Katedrze Genetyki i Podstaw Hodowli Zwierząt AR w Poznaniu.

Wyróżnienie – **mgr Joanna Szymańska** – „Identyfikacja sekwencji telomerowych w kariotypie drobiu na przykładzie gęsi *Anser anser*”. Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr hab. Elżbiety Smalec** w Instytucie Bioinżynierii i Hodowli Zwierząt AP w Siedlcach.

Chów i hodowla bydła

III nagroda – **mgr Aneta Śledziwska** – „Skład chemiczny i jakość higieniczna mleka krów z gospodarstw produkujących surowiec o niskim poziomie komórek somatycznych”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr inż. Zofii Wielgosz-Groth** w Katedrze Hodowli Bydła UWM w Olsztynie.

III nagroda – **mgr Katarzyna Pawelec** – „Charakterystyka użytkowości mlecznej i rozplodowej krów rasy czarno-białej i jersey utrzymywanych w tych samych warunkach środowiskowych”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr Teresy Nałęcz-Tarwackiej** w Katedrze Szczegółowej Hodowli Zwierząt SGGW w Warszawie.

III nagroda – **mgr Izabela Hińko** – „Zoohygieniczne aspekty chowu bydła mlecznego w regionie północno-wschodniej Polski”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr inż. Tomasza Mituniewicza** na Wydziale Bioinżynierii Zwierząt UWM w Olsztynie.

Wyróżnienie – **mgr Katarzyna Malinowska** – „Zawartość mocznika w mleku krów żywionych głównie paszami pochodzącymi z trwałych użytków zielonych”. Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr hab. Danuty Borkowskiej** w Instytucie Nauk Rolniczych w Zamościu AR w Lublinie.

Wyróżnienie – **mgr Monika Bąk** – „Badania nad patogenami wywołującymi mastitis u krów utrzymywanych na Zamojszczyźnie”. Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr hab. Danuty Borkowskiej** w Instytucie Nauk Rolniczych w Zamościu AR w Lublinie.

Wyróżnienie – **mgr Joanna Koleda** – „Wpływ warunków środowiskowych na przebieg inwazji endopasożytów u krów pochodzących z gospodarstwa rolnego w Wierchowinku w latach 2003-2004”. Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr hab. Aleksandry Balickiej-Ramisz** w Katedrze Higieny Zwierząt i Profilaktyki AR w Szczecinie.

Chów i hodowla trzody chlewnej

I nagroda – **mgr Bożena Karpińska** – „Znaczenie gospodarce i uwarunkowania produkcji trzody chlewnej w Polsce”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr hab. Anny Rekiel** w Katedrze Szczegółowej Hodowli Zwierząt SGGW w Warszawie.

II nagroda – **mgr Agnieszka Sadowska** – „Wpływ koncentracji plemników na cechy ejakulatu i morfologię plemników knurów rasy wbp”. Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr hab. Stanisława Kondrackiego** na Wydziale Rolniczym AP w Siedlcach.

III nagroda – **mgr Małgorzata Kosieradzka** – „Studium porównawcze dzika, świniodzika i świni domowej”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr Martyny Batorskiej** w Katedrze Szczegółowej Hodowli Zwierząt SGGW w Warszawie.

Wyróżnienie – **mgr Arkadiusz Szyńciewicz** – „Próba oceny wartości tucznej i rzeźnej tuczników z fermy Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Handlowego „Ferma-pol” Zalesie Spółka z o.o. w latach 1996-2000”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr hab. Pawła Gajewczyka** w Instytucie Hodowli Zwierząt AR we Wrocławiu.

Wyróżnienie – **mgr Ewa Sujka** – „Wyniki rozrodu inseminowanych loszek i loch po stymulacji dróg rodnych syntetyczną plazmą nasienia knura Predil MR-A[®]”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr hab. Anny Rekiel** w Katedrze Szczegółowej Hodowli Zwierząt SGGW w Warszawie.

Wyróżnienie – **mgr Joanna Januszewska** – „Obserwacje etologiczne prosiąt ssących”. Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr hab. Bronisława Raka** w Katedrze Hodowli Trzody Chlewnej ATR w Bydgoszczy.

Chów i hodowla koni

I nagroda – **mgr Jolanta Marlena Pochwała** – „Analiza błędów popełnianych przez młode ogiery półkrwi podczas skoków swobodnych oraz pod jeźdźcem w trakcie testu 100-dniowego”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr inż. Iwony Janczarek** w Katedrze Hodowli i Użytkowania Koni AR w Lublinie.

II nagroda – **mgr Małgorzata Mikołajczak** – „Hodowla kuców na bazie konika polskiego z udziałem ras czystych i półkrwi”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr Anny Nowickiej-Postuszej** w Zakładzie Hodowli Koni AR w Poznaniu.

II nagroda – **mgr Magdalena Bachorska** – „Zoohygieniczna ocena dobrostanu utrzymania koni w wybranych obiektach Stadniny Koni Płkity Spółka z o.o.”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr inż. Tomasza Mituniewicza** na Wydziale Bioinżynierii Zwierząt UWM w Olsztynie.

III nagroda – **mgr Aleksandra Opalińska** – „Struktura genetyczna populacji koni pełnej krwi angielskiej pod względem umaszczenia”. Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr hab. Anny Stachurskiej** w Katedrze Hodowli i Użytkowania Koni AR w Lublinie.

III nagroda – **mgr Aleksandra Tarnawa** – „Ścieżka huculka jako próba użytkowości koni tej rasy”. Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr hab. Anny Stachurskiej** w Katedrze Hodowli i Użytkowania Koni AR w Lublinie.

III nagroda – **mgr Izabela Firlej** – „Określenie przydatności koników polskich, utrzymywanych w hodowli stajennej RPN w Zwierzyncu, do zajęć w hipoterapii”. Praca wykonana pod

kierunkiem **dr. inż. Michała Pluty** w Katedrze Hodowli i Użytkowania Koni AR w Lublinie.

III nagroda – **mgr Agata Korodowska** – „Hodowla koniowatych w wybranych ogrodach zoologicznych”. Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr. hab. Edwarda Pawliny** w Katedrze Genetyki i Ogólnej Hodowli Zwierząt AR we Wrocławiu.

Chów i hodowla owiec i kóz

I nagroda – **mgr Krystyna Spychała** – „Społeczno-kulturowe znaczenie chowu owiec”. Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr. hab. Adama Guta** w Katedrze Hodowli Owiec i Kóz AR w Poznaniu.

III nagroda – **mgr Agnieszka Gęziak-Michlicka** – „Struktura mikroskopowa żołądka u owcy wrososówki w okresie postnatalnym”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr Hanny Jackowiak** w Katedrze Anatomii Zwierząt AR w Poznaniu.

Wyróżnienie – **mgr Agnieszka Błażuch** – „Analiza okrywy włosowej wybranych gatunków przeżuwaczy”. Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr. hab. Bożeny Patkowskiej-Sokoła** w Instytucie Hodowli Zwierząt AR we Wrocławiu.

Chów i hodowla zwierząt futerkowych

I nagroda – **mgr Anna Grzeszczak** – „Badanie eksploracji szynszyli małej (*Chinchilla laniger*) przy wykorzystaniu testu otwartego pola”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr Danuty Dzierżanowskiej-Góryń** w Katedrze Szczegółowej Hodowli Zwierząt SGGW w Warszawie.

II nagroda – **mgr Paulina Janik** – „Etoqram samców szynszyli małej oraz preferencje samców przy wyborze samic w chowie poligamicznym”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr Danuty Dzierżanowskiej-Góryń** w Katedrze Szczegółowej Hodowli Zwierząt SGGW w Warszawie.

II nagroda – **mgr Piotr Łapa** – „Charakterystyka wskaźników jakości mięsa królików rasy nowozelandzkiej białej i kalifornijskiej oraz ich mieszańców”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr. hab. Józefa Bieńka** w Katedrze Genetyki i Metod Doskonalenia Zwierząt AR w Krakowie.

II nagroda – **mgr Joanna Jakóbiak** – „Ocena wyników odchowu królików rasy nowozelandzkiej białej i kalifornijskiej oraz ich mieszańców”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr. hab. Józefa Bieńka** w Katedrze Genetyki i Metod Doskonalenia Zwierząt AR w Krakowie.

II nagroda – **mgr Agata Maleszewska** – „Analiza czynników wpływających na wielkość zwierząt i jakość okrywy włosowej nerek odmiany standard i palomino”. Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr. hab. Stanisława Sochy** w Zakładzie Metod Hodowlanych i Hodowli Zwierząt Futerkowych AP w Siedlcach.

II nagroda – **mgr Agata Izdebska** – „Analiza czynników wpływających na wielkość zwierząt i jakość okrywy włosowej u lisów polarnych (*Alopex lagopus* L.). Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr. hab. Stanisława Sochy** w Zakładzie Metod Hodowlanych i Hodowli Zwierząt Futerkowych AP w Siedlcach.

Żywnienie zwierząt i paszoznawstwo

II nagroda – **mgr Adam Mirowski** – „Użyteczność różnych zamienników mleka w preparatach mlekozastępczych dla cieląt”. Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr. hab. Jana**

Tywończuka w Katedrze Żywnienia Zwierząt i Paszoznawstwa UWM w Olsztynie.

III nagroda – **mgr Robert Mikuła** – „Wpływ dodatku drożdży paszowych na wskaźniki przemiany żwaczowej i rozkład węglowodanów strukturalnych”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr. hab. Włodzimierza Nowaka** w Katedrze Żywnienia Zwierząt i Gospodarki Paszowej AR w Poznaniu.

Wyróżnienie – **mgr Agnieszka Bachszyjew** – „Porównanie wartości pokarmowej owsa nagoziarnistego (*Avena sativa* var. *nuda*) z owsem oplewionym (*Avena sativa* L.) ze szczególnym uwzględnieniem jakości białka”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr inż. Wioletty Biel** w Katedrze Żywnienia Zwierząt i Gospodarki Paszowej AR w Szczecinie.

Wyróżnienie – **mgr Sławomira Macewicz** – „Ocena wartości odżywczej białka zestawów paszowych z udziałem owsa nagiego (Akt i Polar) i oplewionego (Chwat)”. Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr. hab. Kruma Petkova** w Katedrze Żywnienia Zwierząt i Gospodarki Paszowej AR w Szczecinie.

Zwierzęta wolno żyjące

I nagroda – **mgr Karolina Walczak** – „Analiza porównawcza struktury języka u wybranych gatunków z rodziny krętorogich *Bovidae*”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr Hanny Jackowiak** w Katedrze Anatomii Zwierząt AR w Poznaniu.

I nagroda – **mgr Aleksandra Błaszczak** – „Morfologia porównawcza tętnic głowy u nieparzystokopytnych”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr. hab. Hieronima Frąckowiaka** w Katedrze Anatomii Zwierząt AR w Poznaniu.

II nagroda – **mgr Katarzyna Żak** – „Parazytofauna przewodu pokarmowego dzików z terenu łowisk otwartych województwa zachodniopomorskiego i lubuskiego”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr inż. Bogumiły Pilarczyk** w Katedrze Higieny Zwierząt i Profilaktyki AR w Szczecinie.

II nagroda – **mgr Sylwia Znamierowska** – „Jakość sarny europejskiej (*Capreolus capreolus* L.) oraz ocena zabiegów hodowlano-łowieckich realizowanych w jej populacjach w Okręgu Olsztyńskim PZŁ”. Praca wykonana pod kierunkiem **prof. dr. hab. Wiesława A. Szczepańskiego** w Katedrze Hodowli Owiec i Kóz UWM w Olsztynie.

II nagroda – **mgr Piotr Małas** – „Wiek jelenia szlachetnego (*Cervus elaphus* L.) a jakość jego poroża”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr. inż. Dariusza Zalewskiego** w Katedrze Hodowli Zwierząt Futerkowych i Łowiectwa UWM w Olsztynie.

III nagroda – **mgr Joanna Maciejewska** – „Kategoryzacja siedlisk łowieckiego rejonu hodowlanego Mazury Północne w województwie warmińsko-mazurskim oraz jego przydatność do hodowli zwierzyny grubej”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr. inż. Dariusza Zalewskiego** w Katedrze Hodowli Zwierząt Futerkowych i Łowiectwa UWM w Olsztynie.

Inne

I nagroda – **mgr Piotr Paluchowski** – „Wpływ gatunku ryb i miejsca znakowania na trwałość znaczków elastomerowych (Visible Implant Elastomer)”. Praca wykonana pod kierunkiem **dr. inż. Mirosława Cieśli** w Samodzielnej Pracowni Ichtio-biologii i Rybactwa Wydziału Nauk o Zwierzętach SGGW w Warszawie.

II nagroda – mgr Katarzyna Kolasińska – „Gołąb w symbolice chrześcijańskiej i świeckiej”. Praca wykonana pod kierunkiem prof. dr. hab. Zbigniewa Dorynka w Katedrze Hodowli Bydła i Produkcji Mleka AR w Poznaniu.

III nagroda – mgr Zenon Kałużny – „Trendy fenotypowe i struktura genetyczna populacji kur z fermy zarodowej w Rszewie”. Praca wykonana pod kierunkiem prof. dr. hab. Tomasza Szwaczkowskiego w Katedrze Genetyki i Podstaw Hodowli Zwierząt AR w Poznaniu.

Wyróżnienie – mgr Aleksandra Hubka – „Efektywność ocen różnych ras psów na konkursach posokowców i tropowców Zarządu Okręgowego PZŁ w Olsztynie”. Praca wykonana pod kierunkiem prof. dr. hab. Wiesława A. Szczepańskiego w Katedrze Hodowli Owiec i Kóz UWM w Olsztynie.

Nagrody w XXIII edycji Konkursu na najlepszą pracę maderską z zakresu nauk zootechnicznych zostały ufundowane przez sponsorów:

- POLMASS SA w Bydgoszczy,
- Instytut Zootechniki w Krakowie,
- Instytut Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN w Jastrzębcu,
- Małopolskie Centrum Biotechniki Sp. z o.o. w Krasnem,
- Ośrodek Hodowli Zarodowej DĘBOŁĘKA Sp. z o.o.,
- Ośrodek Hodowli Zarodowej GARZYN Sp. z o.o.,
- Akademię Rolniczą w Poznaniu,
- Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie,
- Akademię Rolniczą w Krakowie.

Zachowanie się krów wskaźnikiem dobrostanu

Mariusz Bogucki, Wojciech Neja

ATR w Bydgoszczy

*„Wielkość narodu i jego moralnego postępu
wyraża się w sposobie traktowania zwierząt”*

Mahatma Gandhi

Ludzie użytkują zwierzęta na wiele różnych sposobów. Dostosowują je do swoich potrzeb, zmieniając jednocześnie ich otoczenie i środowisko. Nie należy jednak zapominać o podstawowych potrzebach zwierząt – konieczna jest troska o ich dobrostan.

W związku z tym, że dobrostan dotyczy nie tylko komfortu fizycznego i biologicznego, ale uwzględnia również stan psychiczny zwierząt, zagadnienie to rozpatruje się w trzech płaszczyznach:

- statusu fizycznego,
- statusu mentalnego (odczuć),
- ekspresji naturalnych zachowań.

Zwierzęta udomowione są uzależnione od człowieka w zakresie co najmniej pięciu atrybutów (tzw. pięciu wolności), wymienionych przez Radę Dobrostanu Zwierząt Hodowlanych (Farm Animal Welfare Council – FAWC) jako warunki dobrostanu:

- wolności od głodu i pragnienia – poprzez zapewnienie im stałego dostępu do wody i pokarmu koniecznego do utrzymania zdrowia i vitalności;
- wolności od dyskomfortu – przez zapewnienie odpowiedniego środowiska życia z miejscem schronienia i spokojnego odpoczynku;
- wolności od bólu, ran i chorób – przez zapewnienie właściwej opieki, możliwie szybkiej diagnozy i skutecznego leczenia;
- wolności od strachu i stresu – poprzez eliminowanie zbędnego cierpienia;

• wolności w przejawianiu normalnego zachowania się – przez zapewnienie wystarczającej przestrzeni, właściwego jej wyposażenia oraz możliwości kontaktów społecznych.

Główna troska o dobrostan zwierząt gospodarskich dotyczy sposobu ich utrzymywania, szczególnie na fermach przemysłowych. Są to bowiem systemy, w których zwierzęta są pozbawiane możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb behawioralnych, jak również fizjologicznych, co powoduje ich cierpienie. Istnieje wiele czynników zaburzających dobrostan w masowym chowie i hodowli zwierząt:

- ♦ system utrzymywania – często na bardzo ograniczonej przestrzeni, uniemożliwiającej ekspresję naturalnych zachowań;
- ♦ system regulacji rozrodu – selektywne rozmnażane dla celów produkcyjnych bez spełniania kryteriów dobrostanu;
- ♦ system karmienia – dieta skierowana na duży przyrost masy, często niezaspokajająca potrzeb żywieniowych;
- ♦ inne praktyki hodowlane – znakowanie, kastracje itp., często wykonywane w sposób powodujący zbędny ból i stres.

W artykule skupiono się na pierwszym z wyżej wymienionych czynników wpływających na dobrostan, a mianowicie na systemie utrzymania zwierząt (w tym przypadku krów mlecznych).

W większości polskich gospodarstw krowy utrzymuje się w oborach uwięziowych, choć coraz częściej są one modernizowane na obory wolnostanowiskowe. Z roku na rok liczba takich obór w naszym kraju systematycznie wzrasta.

Utrzymywanie krów mlecznych w oborach uwięziowych zaleca się dla gospodarstw użytkujących do 20-25 krów. W takich oborach krowy wiązane są na stanowiskach indywidualnych. W porównaniu z oborami wolnostanowiskowymi, w oborach alkierzowych zwierzęta mają mniej korzystne warunki bytowe w związku z brakiem możliwości swobodnego poruszania się. Projektując zatem obory alkierzowe, a w nich stanowiska oraz niezbędne wyposażenie (uwięź, drabiny paszowe, żłób, przegrody międzystanowiskowe), nie należy zapominać o wymaganiach zwierząt. Powinny mieć one łatwy dostęp do paszy i wody, wygodę poruszania się i wypoczynku oraz być zabezpieczone przed różnego rodzaju urazami, między innymi wymion i kończyn. Spełnienie tych warunków z pewnością zapewni zwierzętom zdrowie i komfort bytowania.